

Strategije urbane regeneracije - urbana perspektiva

Lučić, Danijel

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:989932>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij – Menadžment

Danijel Lučić

**STRATEGIJE URBANE REGENERACIJE – URBANA
PERSPEKTIVA**

Završni rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij – Menadžment

Danijel Lučić

**STRATEGIJE URBANE REGENERACIJE – URBANA
PERSPEKTIVA**

Završni rad

Kolegij: Urbana ekonomija

JMBAG: 0010218160

e-mail: dlucic@efos.hr

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Jerko Glavaš

Osijek, 2020.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Study – Management

Danijel Lučić

**URBAN REGENERATION STRATEGIES – URBAN
PERSPECTIVE**

Final paper

Osijek, 2020.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Danijel Lučić

JMBAG: 0010218160

OIB: 93252466487

e-mail za kontakt: lucicdanijel37@gmail.com

Naziv studija: Menadžment

Naslov rada: Strategije urbane regeneracije – urbana perspektiva

Mentor/mentorica diplomskog rada: Izv.prof.dr.sc. Jerko Glavaš

U Osijeku, 2020. godine

Potpis Danijel Lučić

Sažetak

Prvenstveno, rad je nastojao objasniti pojam urbane regeneracije kroz teoriju i primjere, koji sam po sebi nije toliko širok pojam, no za sobom vuče znatno veći broj sličnih pojmova i procesa koji su usko vezani. Cilj ovog rada je bio istražiti, prikazati te objasniti izazove i brojne probleme s kojima se susreću svi gradovi, veliki, srednji ili pak mali na prostoru Europske unije ili same Europe, ne samo gradovi, već sva njegova okolna i pripadajuća područja te u različitim razinama društva, ekonomskim, kulturnim i ostalim socijalnim pogledima. Sa navedenim problemima se mogu susreti svi, neovisno o strukturi i samim sastavnicama određenog grada. Osim negativne strane te problema, objašnjavaju se brojni dostupni načini borbe protiv tih istih problema koristeći razne metode, projekte, strategije, akcije i sl. Najčešći oblik toga je direktna suradnja samog grada, njegovih građana te različitih tijela Europske unije i fondova koji nastoje izvući najbolje iz trenutne situacije koja se nalazi pred gradom te ga staviti na sigurne noge te okrenuti pogled ka budućnosti. Kako bi se sve to zajedno lakše razumjelo, na nekoliko pozitivnih primjera iz prakse se sve to prikazalo kroz detaljan opis problema s kojima se točno određeni grad suočava do željenih ciljeva koji se žele postići te na kraju i samih rezultata koji su i postignuti u zadanom vremenskom razdoblju. Isto tako, kako bi se i vizualno moglo shvatiti, primjeri su popraćeni i slikama. Sve navedeno se dakle provodi pod glavnim „krovom“, a to je Europska urbana agenda koja je oblik suradnje između države, gradova, stanovnika te ostalih raznih ulagača kako bi se dotakli društvenih, ekonomskih i socijalnih pitanja i problema te ih uz zajedničke napore svladali.

Ključne riječi: regeneracija, strategije, problemi, Europska urbana agenda

Abstract

Primarily, this paper strives to explain the term of urban regeneration through theory and examples, which in itself is not so broad term, but entails a much larger number of similar terms and processes that are closely related. The aim of this paper was to explore, present and explain the challenges and numerous problems faced by all cities, large, medium or small in the European Union or Europe itself, not only cities but all its surrounding and associated areas and at different society levels, economic, cultural and other social views. These problems can be encountered by everyone, regardless of the structure and other components of a particular city. In addition to the negative side and the problems, many available ways to combat these same problems are explained using various methods, projects, strategies, actions, etc. The most common form of this is direct cooperation between the city, its citizens and various EU institutions and funds which try to achieve the best results from the current situation that is put in front of the city and to put it on its feet and look into the future. In order to make it easier to understand all this, several positive examples from practice show all this through a detailed description of the problems that particular city faces and desired goals to be achieved and finally the results that are achieved in a given time period. Likewise, in order to be visually comprehensible, the examples are accompanied by pictures. All of the above is therefore carried out under the main „roof“, which is the European Urban Agenda, which is a form of cooperation between the state, cities, residents and various other investors to touch on social, economic and other issues and problems to overcome them with joint efforts.

Key words: regeneration, strategies, problems, European Urban Agenda

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Opis istraživanja i rezultati istraživanja	2
2.1. Izazovi razvoja urbanih područja	2
2.2. Urbana regeneracija te strategije	2
3. Primjeri dobre prakse.....	12
3.1. Málaga	13
3.2 Budimpešta.....	14
3.3. Riga	17
3.4. Tampere.....	18
3.5. Alby, Botkyrka.....	19
4. Europska urbana agenda.....	20
5. Zaključak	25
Literatura	26
Popis slika.....	29

1. Uvod

Gradovi širom svijeta, pa tako i na prostoru Europske unije, ali i na prostoru Hrvatske tokom godina se susreću sa raznim problemima i izazovima koji traže svoje odgovore i rješenja. Promjene koje se događaju su vidljive na ekonomskoj, političkoj, socijalnoj, ali i kulturnoj razini društva. Kako bi sve ostalo u granicama ravnoteže primjenjuju se tehnike održivog razvoja gdje pripada i urbana regeneracija, ali i njoj slični pojmovi. Održivi razvoj kao koncept podrazumijeva težnju društva ka zadovoljavanju sadašnjih potreba, ali u isto vrijeme davanje pažnje da se ne ugroze potrebe budućih generacija. To se očituje iz razloga što je urbana regeneracija jedan od trendova koji je vrlo podložan promjenama. No, ostaje pitanje, što je zapravo urbana regeneracija? Urbana regeneracija sama po sebi ima više vrlo dobrih definicija, jedna od njih kaže: „obično se definira kao strukturna, funkcionalna, društvena i gospodarska obnova određenih dijelova grada koju financiraju privatni (korporativni) ili gradski i državni akteri“ (Urbana obnova, 2020., str. 12-13) . Druga definicija kaže kako: „urbana regeneracija predstavlja javne i privatne inicijative usmjerene prema obnovi gradskih područja, u gospodarskom, društvenom i drugim oblicima, korištenjem financijskih sredstava, kao i jačanjem društvene svijesti, kako u lokalnom stanovništvu, tako i kod potencijalnih investitora“ (Urbani management, str. 63) . Jedan od zadataka urbane regeneracije je i stvaranje sredine koja je uređena po mjeri ljudi koji žive u njoj te koja može zadovoljiti potrebe stanovnika te njihovih aktivnosti. Cilj ovog rada je prikazati izazove s kojima se susreću urbana područja na europskoj razini, ali i na razini Hrvatske. Osim toga, obuhvatiti strategije koje se provode preko Europske unije te navesti dobre primjere iz prakse.

2. Opis istraživanja i rezultati istraživanja

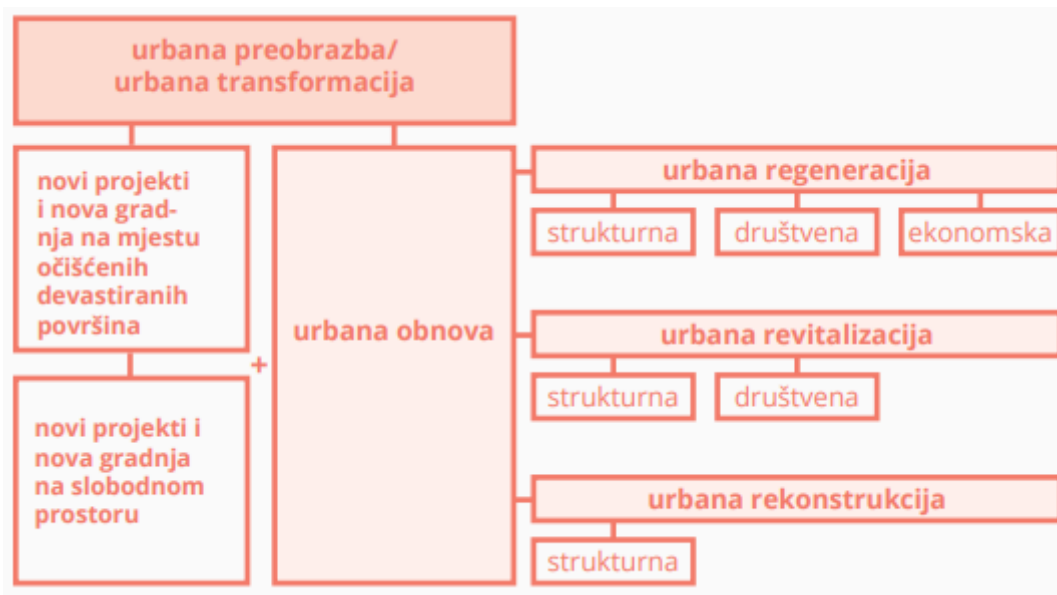
2.1. Izazovi razvoja urbanih područja

Izazovi s kojima se susreću brojni gradovi u Europskoj uniji pa tako i u Hrvatskoj su različiti. Oni se ogledaju kao napušteni vojni kompleksi, napušteni turistički kompleksi, napuštene i zapuštene nekretnine, napušteni industrijski kompleksi, problemi depopulacije, proces starenja stanovništva i sl. Osim navedenog, u današnjem vremenu dodatni naglasak se daje na klimatske promjene te zaštitu okoliša. Uz sve to postoje još i brojni drugi izazovi prema Krisztini Keresztely (2016) koji su složeniji, neki od njih još i danas su: povećano siromaštvo te stambena i energetska dostupnost, smanjenje financijskih kapaciteta državnih tijela za intervenciju u velikim investicijama, ali i za razvoj socijalne politike i druge intervencije, rast tenzija koje su povezane sa problemom imigracije, ali i putevi za mobilnost europskih građana prema zapadnim zemljama te nužnost reorganizacije funkcioniranja i upravljanja gradskim javnim službama u cilju poboljšanja njihove dostupnosti i održivosti. Odgovore na ove izazove i dodatna pitanja i probleme koji proizlaze iz njih pokušavaju dati pojedinačne zemlje, velike regije ili pak sam gradovi sa svom svojom povijesnom znamenitošću, svojim socijalnim karakteristikama, kulturom te navikama. Uz sve navedene izazove, glavni naglasak se stavlja upravo na obnovu gradskih područja.

2.2. Urbana regeneracija te strategije

Kako bi se što bolje razumjela sama tematika rada, bitno je i razumijeti osnovne pojmove koji se vežu uz navedenu temu. Uz pojam urbana regeneracija postoji još nekoliko dodatnih pojmova koji imaju također svoju važnost, a to su: urbana preobrazba ili transformacija, urbana obnova, urbana rehabilitacija, urbana rekonstrukcija te urbana revitalizacija. Urbana preobrazba ili transformacija se prema Zakonu o prostornom uređenju (2020) definira kao „skup planskih mjera i uvjeta kojima se bitno mijenjaju obilježja izgrađenog dijela građevinskog područja promjenom urbane mreže javnih površina, namjene i oblikovanja građevina, i/ili rasporeda, oblika i veličine građevnih čestica. Unutar sebe prema Urbanoj obnovi (2020) razlikuje više vrsta prostornih intervencija, a one su: novi projekti i nova gradnja na mjestu oštećenih i devastiranih površina bivše gradnje, novi projekti i nova gradnja na slobodnom neizgrađenom prostoru u smislu širenja na neizgrađene prostore ili popunjavanja neizgrađenih površina u

gradu te urbana obnova. Urbana obnova prema Ognjenu Čaldaroviću (2010) se ogleda kao: „kompleksan proces obnove degradirane fizičke strukture dijela grada (manjeg ili većeg), ali i njegove socijalne strukture“. Razlog tomu može biti nebriga, elementarne nepogode i sl. uslijed kojih su izgubljene određene karakteristike i kvalitete određenog područja ili grada. Urbanom obnovom se nastoji vratiti kvaliteta života u to područje. Pod pojmom urbana rehabilitacija iz Urbane obnove (2020) se podrazumijevaju opsežne promjene grada (strukturne, sadržajne, prometne, socijalne...) uzrokovane ponajprije određenim stupnjem razvoja društva i promjenom prioriteta u politici upravljanja gradom. Nadalje, Čaldarović (2010) kaže kako je urbana rekonstrukcija dio procesa urbane obnove, proces rekonstrukcije shvaćao se kao proces izmjene fizičke strukture grada, odnosno u užoj optici, kao proces izgradnje novih struktura, a u manjem dijelu kao proces rekonstruiranja postojećih elemenata fizičke strukture, posebnih ambijenata ili objekata. Njegov je domet bio ograničen pretežno na aspekte izgradnje novog. Na kraju, vraćanje aktivnosti života u napuštene dijelove i podizanje kvalitete života u devastiranim područjima je zapravo urbana revitalizacija.

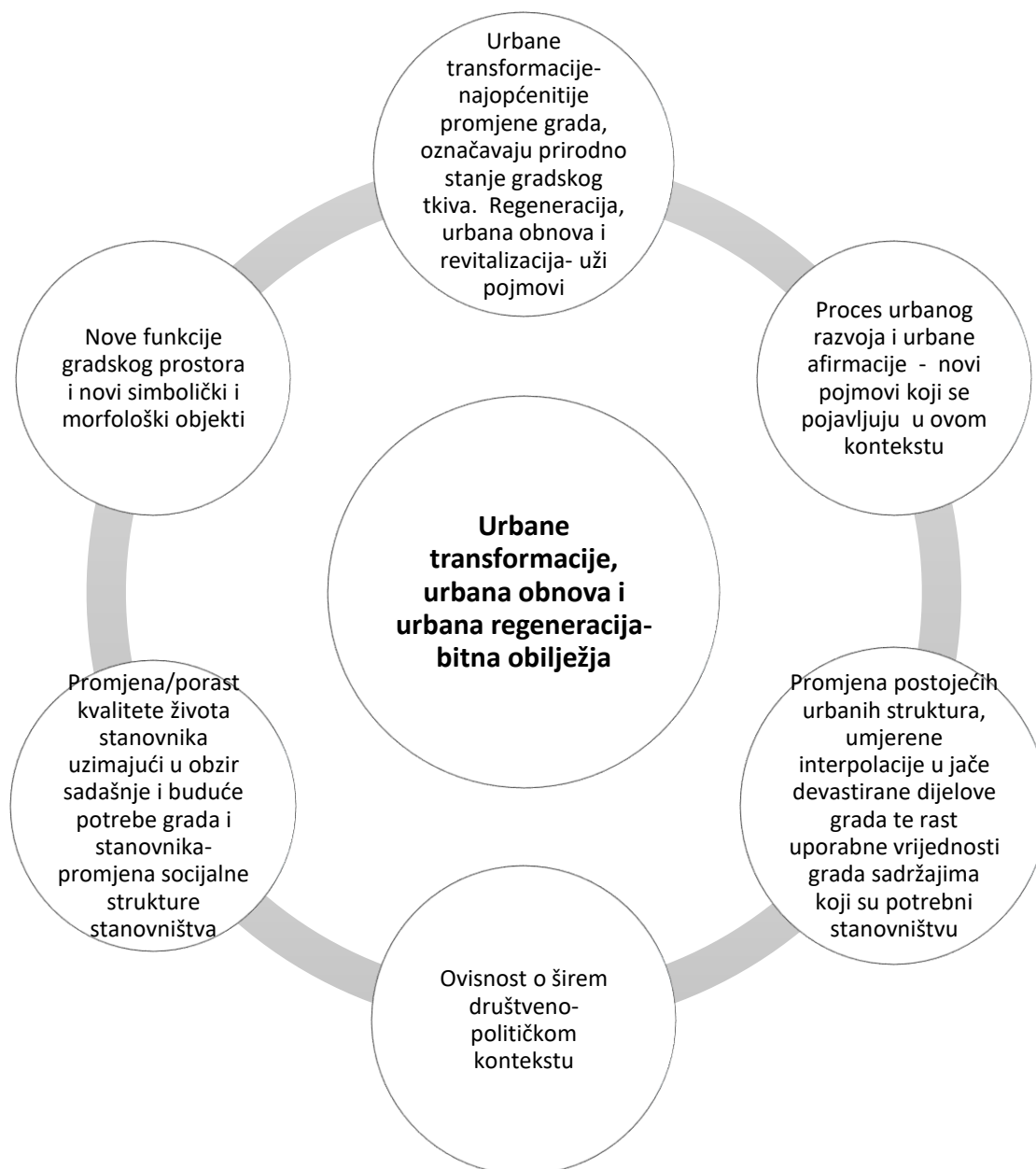

Slika 1. Pojmovnik

(preuzeto sa: <https://www.arhitekt.hr/files/file/URBANA-OBNOVA.pdf>)

Kako je već rečeno u uvodnome dijelu, urbana regeneracija se ogleda kao: „strukturna i funkcionalna izmjena određenih dijelova grada koju financiraju privatni (korporativni), a

nekada i državni akteri (Strategije urbane regeneracije, 2016., str.52). Pojam urbane regeneracije često se povezuje i s procesima koji se odvijaju u društvu, a posebno s procesima u društvu tranzicije. Ona obuhvaća 3 ključna obilježja, a to su: “Prvo - promjena općeg stava, iz negativnog u pozitivni, prema urbanom okolišu i životu u gradu. Drugo- zahtjev za reinvesticijama u urbani okoliš te u ekonomsku, socijalnu i fizičku infrastrukturu. Treće- pozitivan i integrirajući pristup upravljanju gradom“ (Urbani izazovi, 2008).

Slika 2. Bitna obilježja te odrednice

(preuzeto sa: <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/251/1/Zlatar%20PhD.doc>)

Svi navedeni pojmovi i procesi za sobom su povukli jedan dodatni proces od važnosti, a to je gentrifikacija. Dolazi od engleske riječi „gentry“ što u prijevodu znači plemstvo tj. gospodski stalež ili prema Angelini Svirčić Gotovac (2009.) oplemenjivanje tj. proces nastanjivanja višeg sloja stanovništva u središta gradova. Prema Sociološkom rječniku (Dictionary of Sociology) autora Marshalla (1998.) gentrifikacija se definira kao “popravljanje zapuštenih, najčešće središnjih dijelova grada, a uključuje fizičku obnovu i razmještaj nižih klasa stanovništva onima iz viših klasa, te često promjenu od rentnoga prema privatnom vlasništvu.

Nakon što su obrađeni svi osnovni pojmovi, može se krenuti sa različitim strategijama koje nastoje unaprijediti te poboljšati mjesto/grad općenito. Razne su mogućnosti otvorene kada se govori o samim strategijama s kojima će se nastojati utjecati na grad te svaka lokacija mora uvjetovati sama po sebi stil i način na koji će se sve odvijati. Sami proces urbane regeneracije ovisi o veličini prostora, veličini potrebne investicije te opsega planiranih promjena, uzevši to u obzir, urbana regeneracija se može vršiti na sljedeće načine:

- stanovnici određenog mjesta sami provode obnovu ili prodaju – rezultat je vrlo mali broj povezanih stambenih jedinica
- stanovnici imaju potporu kreditne politike koja može biti gradska ili državna – stanovnici sudjeluju sa vlastitim sredstvima u urbanoj regeneraciji uz kreditnu potporu lokalne samouprave ili grada/države, ovaj oblik je polovičan, ali organiziran
- otkupljivanje cijelog područja od strane ustanove te kompletna obnova – kao inicijatori i provoditelji obnove mogu se pojaviti gradovi ili pojedinačni zainteresirani investitori koji računaju na buduću dobit koju će ostvariti tim procesom
- obnova cijelog područja, kvarta (privatni i javni prostori), čest instrument provedbe je i JPP (javno-privatno partnerstvo) (Strategije urbane regeneracije, 2016., str. 55)

Prof. Steffen Lehmann kaže kako je uspješna urbana regeneracija rezultat kolektivne vizije, ostvarene preko kreativnosti i dugoročne veze između društva, vlade, sveučilišta, graditelja stambenih prostora te profesionalaca uključenih u njihov dizajn, izvršavanje, upravljanje te održavanje. Također navodi nekoliko strategija koje su primjenjive na različite gradove (kontekst u kojem je tekst pisan je za grad Portsmouth) koje se mogu iskoristiti u svrhu dobre urbane regeneracije, a one su:

- 1) Održavanje jedinstvenosti mjesta kroz urbanu kulturu i baštinu
  - a) kultura ljudi te ekologija mjesta moraju biti izražene kroz fizičku i socijalnu strukturu

- b) prepoznatljivi kulturni identitet, raznolikost i puni potencijal zajednice trebali bi biti podržavani duhovno, fizički i vizualno kako bi se zadržao osjećaj kolektivnog vlasništva, pripadnosti te ponosa
  - c) dizajn mjesta i zgrada je uvijek pod utjecajem konteksta u kojem se nalaze te utječu na stvaranje i naglašavanje lokalnog karaktera i baštine
  - d) uloga društvenih inovacija i poduzetništva u gradovima mora biti prepoznata, moraju postojati predviđeni prostori kako bi i alternativne ekonomije mogle napredovati, što će svima donijeti korist
  - e) gradovi bi trebali smanjiti broj automobila na svojim cestama kako bi se smanjila zakrčenost, kako bi se smanjila zagađenost zraka i razina buke koristeći alternativne oblike transporta što uključuje javni prijevoz, autobuse te tramvaje, car-sharing usluge, bicikle te pješaćenje
- 2) Uspostavljanje mreže javnih prostora za grad koji je kompaktan, prohodan te od mješovite koristi
- a) „žive“ ulice i javni prostori sa svojim prepoznatljivim karakteristikama bi trebali formirati međusobno povezanu mrežu mjesta koja podupiru šetanje, društvenu interakciju te prikazuju različite privatne, komercijalne te građanske funkcije
  - b) urbane strategije koje naglasak daju i na prirodu te zeleni gradovi pomažu pri povećanju biološke raznolikosti, apsorbiraju povećane emisije ugljikovog dioksida te poboljšavaju zdravlje
  - c) stvaranje politike i inicijativa za izgradnju „urbanih šuma“, zelenih krovova, uz to, javni vrtovi te proizvodnja hrane u njima je dio budućnosti grada
  - d) osmišljavanje novih oblika infrastruktura i javnih prostora te stalne nadogradnje javnih prostora pružaju mogućnost da se osigura povezanost te socijalna uključenost u urbani život
- 3) Mobilnost
- a) izazovi koji dolaze se klimatskim promjenama mogu se ublažiti kroz dobru povezanost unutar samog grada koji prednost daju pješaćenju te vožnju biciklom
  - b) električna vozila svih oblika značajno utječu na smanjenje razine buke te zagađenja zraka
  - c) parkovi i područja prirode moraju biti vrlo lako dostupni te u bliskoj udaljenosti građanima
  - d) stvaranje modela transporta koji ne uključuje automobile – otvaranje novih radnih mjesta ili mjesta za edukaciju

- 4) Transformacija rive i dokova uz uključenost građana
  - a) osiguravanje spremnosti grada da se nosi sa utjecajem povećanja razine mora – parkovi i ostala područja na područjima uz vodu trebaju biti mjesto rekreacije, povećane bioraznolikosti te bi trebale pomoći pri balansiranju okoliša
  - b) povećanje uključenosti društva pri procesu planiranja – prilikom donošenja odluka, u njih se moraju uključiti svi ključni sudionici ili „stakeholderi“ te lokalna zajednica
- 5) Inkluzivni urbani život
  - a) urbana forma te dobar raspored zgrada su značajni čimbenici prilikom upravljanja efikasnosti resursa te regeneracije „kvarta“
  - b) gradovi su ti koji moraju ponuditi raznolikost funkcija, zemljišta, ustanova i usluga, zgrada, „kvartova“ i sl.
  - c) raznoliki, pristupačni, cjenovno prihvatljivi te aktivni gradovi privlače komercijalne aktivnosti, promoviraju prosperitet te podupiru svako dobro svojih stanovnika
- 6) Arhitektura visoke kvalitete kao osnovica za poboljšanje grada
  - a) arhitektura je u konstantnom razvitku te raspored zgrada mora biti u samom središtu svakog urbanog planiranja, stvarajući okolinu baš za čovjeka, više standarde te povećavati cjelokupnu kvalitetu arhitektonske kulture
  - b) treba se koristiti razvitak javnih posjeda kako bi oni bili glavni voditelj za održivi raspored te nositelj važnosti dobre arhitekture
- 7) Pametni građani, pametna energija
  - a) planiranje gdje su građani središnjica može koristeći podatke o uspješnosti pridonijeti boljem donošenju odluka
  - b) mjerenje napretka održivosti je ključno kako bi svaki grad znao da je na dobroj putanji, to se očituje kroz tranziciju na čiste, obnovljive vrste energije te integraciji novih tehnologija
  - c) zelene površine, javno dostupni vrtovi/parkovi te urbana poljoprivreda igraju veliku ulogu kod ekoloških i socijalnih funkcija unutar grada
- 8) Razmišljati dugoročno te iskoristi ono što grad posjeduje na najbolji mogući način
  - a) optimiziranje gustoće naseljenosti te istraživanje alternativnih mogućnosti te budućih scenarija što se tiču gustoće mogu znatno poboljšati grad
  - b) vrijednost zemljišta je jedan od najbitnijih čimbenika te kod urbane regeneracije dugoročno razmišljanje je esencijalna pojava, fokusiranje na samo kratkoročne čimbenike ne pridonosi rješavanju socijalnih dispariteta

- c) iskorištavanje onoga što grad posjeduje na najbolji mogući način otvara brojne druge mogućnosti te je jedan od načina ojačavanja samoga grada

Osim iznad navedenih nekoliko strategija, postoje još i brojne druge metode i aktivnosti kako bi se uspješno provela urbana regeneracija grada i njegova područja.

Gledajući ekonomski aspekt urbane regeneracije postoji niz mogućnosti i aktivnosti koje se mogu provesti.

Vrlo slično kao što je i prethodno navedeno, treba se pozabaviti pitanjem transporta u socijalnom i ekonomskom smislu, potrebno je osigurati dostatna sredstva za potporu mjestima koja aktivno podupiru zacrtane ciljeve urbane regeneracije u smislu daljnjeg razvoja mjera što se tiču samog transporta te bi javni prijevoz trebao imati prioritet prilikom planiranja te donošenja odluka oko financiranja.

Ostavši i dalje u ekonomskom aspektu, ako se gleda kroz oči održive ekonomije, postoji niz aktivnosti koje se mogu provesti. Prijedlog koji se može postaviti je taj da se uvede novi paket poreza putem kojeg bi se poticala urbana regeneracija područja i zgrada koja inače ne bi bila obuhvaćena razvojem. Još jedan oblik dodatnog plaćanja odnosio bi se na plaćanje poreza za napuštenu/zapuštenu zemlju ili određeni zemljišni prostor tako da vlasnik tu zemlju ne drži bez razloga ako postoji mogućnost nekog njezinog iskorištavanja u drugom smislu. U skorije vrijeme, poznata je i sljedeća mjera, a to je određivanje i izdavanje energetskog certifikata kako bi potencijalni kupci znali u što se upuštaju u pogledu troškova energije i sl. Kao finalna mjera kojom se grad može poslužiti je da se okrene onim sektorima koji su ekološki prihvatljiviji te koriste i/ili odbacuju manje prirodnih resursa.

Prebacivanjem naglaska na olakšavanje ekonomskog uspjeha, dolazi se do novih prijedloga što se tiču regeneracije. Jedan od njih kaže kako je partnerski pristup znatno bolja varijanta umjesto korporativizma. Sljedeće, postoji mogućnost uspostavljanja menadžment aranžmana u obliku zajedničkog financiranja između vlasti te lokalnih biznisa kako bi se kroz zajedničko djelovanje nastojao poboljšati sami grad te ostala područja od važnosti. Kroz inicijativu privatnog financiranja otvara se mogućnost za ostvarivanje pilot projekata obnove te drugih projekata regeneracije te u istoj sferi predlaže se uvođenje regionalnih poduzeća te fondova za regeneraciju kako bi se povećala količina privatnih financija koja teku u same regeneracijske projekte.

Od ostalih mogućnosti ističu se borba sa niskom potražnjom za stambenim područjima, poticanje prodaje napuštenih i razorenih mjesta ili zgrada, alokacija sredstava za upravljanje i održavanje gradskog okoliša, povećanje efektivnosti prilikom davanja potpora za obnavljanje kuća primjenom kombinacije različitih aktivnosti kao davanje zajmova ili poreznih olakšica kako bi se poticalo daljnje obnavljanje, privlačenje privatnih investicija, povećanje javnih ulaganja i dr.

Sljedeći aspekt gledanja urbane regeneracije je fizički tj. stvarni ili vidljivi napredak. Kako bi se razumio ovaj dio, prvo se treba objasniti jedan pojam, a to je „brownfield“ investicija te se on definira kao: „kupnja ili unajmljivanje postojećeg zemljišta, često onečišćenoga ili zagađenoga, objekta ili infrastrukture kako bi se pokrenula nova aktivnost“ (bolje.hr). Druga vrlo slična, ali ipak detaljnija definicija kaže kako su to: „ulaganja u postojeću proizvodnu imovinu te se smatraju manje poželjnima od greenfield investicija, ali bez obzira na to, vrlo su bitne za razvoj gospodarstva. Kod ove vrste investicija strani investitor kupuje postojeće zgrade ili poduzeća kako bi proširio postojeće ili pokrenuo nove poslovne aktivnosti. Osoba koja investira u postojeći projekt nastoji upravljati njime bolje od prethodnog vlasnika te ostvarivati veći profit“ (Investicije u Hrvatskoj).

Nadalje, kako bi se i dalje dolazilo do napretka, postoji niz mogućnosti i aktivnosti koje se mogu provesti. Neke od njih su održavanje zemljišta i vlastitog okruženja do određenih prihvatljivih standarda, dizajniranje javnih mjesta za različite potrebe, sigurna mjesta za okupljanje, velika ili pak mala, u sklopu toga se zatim pojavljuje i potreba za poboljšanjem prilikom planiranja rasporeda javnih ustanova, potreba za poboljšanjem kvalitete urbanog dizajna, unapređenje plana rasporeda unutar određenog područja, određivanje zona za stanovanje uz prethodno određivanje cesta, ulica, smanjivanjem brzine vožnje te korištenje metoda za smirenje/smanjenje prometa. Sve ovo prethodno navedeno moguće je ostvariti radom, prateći ključne zacrtane elemente, planiranjem zemljišta, različitim oblicima financiranja te uzimajući za uzor uspješno provedene regeneracije drugih gradova.

Jedan od ključnih elemenata unutar ovog segmenta je borba sa napuštenim posjedima te brownfield područjima. Unutar njega se govori kako postoji mogućnost za „recikliranjem“ zgrada, oslobađanje suvišne zemlje i zgrada koje su u vlasništvu javnih tijela kako bi se potakla regeneracija, razvijanje novih mjesta stanovanja na područjima gdje je potražnja za stanovanjem mala koristeći metodu recikliranja zemljišta i zgrada, točnije davanjem nove svrhe istima, smanjivanje praznih prostora te poduzimanje mjera protiv vlasnika koji odbijaju prodati

svoja imanja ili ih ponuditi u korisne svrhe koje mogu potpomoći daljnjem razvoju, restauriranje te korištenje povijesnih zgrada koje su napuštene od strane svojih vlasnika i sl.

Novi aspekt kroz koji se može gledati urbana regeneracija te povezane aktivnosti i metode je okoliš.

Kao prva važna stavka unutar ovog aspekta ističe se upravljanje otpadom. Ono podrazumijeva smanjivanje količine otpada u svim područjima gledanja kako bi se održali prihvatljivi standardi, sljedeće je minimiziranje otpada kroz oblike ponovnog korištenja, recikliranja ili prodaje, nakon toga smanjivanje štetnih emisija plinova te zabrana ispuštanja opasnog mulja. To su samo neke općenite osnovne mogućnosti koje mogu dovesti do kvalitetne regeneracije. Osim navedenoga, postoji još i niz drugih mogućnosti, a one su: povećanje korištenja oblika obnovljive energije, smanjivanje potrošnje energije općenito, upravljanje vodama, promoviranje javnih oblika transporta, razvijanje projekata koji potiču šetanje te biciklizam, uspostavljanje mreže autobusa unutar grada gdje god je to moguće, izgradnja mjesta za sigurno parkiranje te spremanje bicikla unutar samoga grada, izgradnja poučnih te interaktivnih zelenih staza unutar grada, kontrola kvalitete zraka, borba sa brownfield područjima kroz oblike ponovnog korištenja, davanjem nove svrhe starom zemljištu i sl.

Predzadnji aspekt urbane regeneracije je strategija koja uključuje susjedstvo točnije „kvart“. Kao i sve ostale stavke, daje prijedloge kako bi se provela regeneracija. Predlaže da se i dalje gradi te razvija na potencijalnim mogućnostima određenog prostora, treba se oslanjati na snagu zajednice na tom području, potrebno je uključiti i samu zajednicu pri rješavanju brownfield projekata, potrebno je osmisliti vodeće projekte kako bi se dodatno poticala regeneracija, nastoje se poboljšati uvjeti života u siromašim područjima kako bi se mobilizirala zajednica, potrebno je isto tako i ispuniti socijalne te ekonomske zahtjeve lokalnog stanovništva, demokracija kao oblik kontrole unutar grada, uključivanje svih što podrazumijeva i u procesu urbanog planiranja te prilikom upravljanja u samom području življenja, smanjiti razliku između bogatih i siromašnih, osmišljavanje paketa mjera od strane vlasti kako bi se potpomogla i olakšala obnova područja življenja, povećanje sigurnosti te prevencija kriminala u gradu i brojne druge.

Kako bi se sve to održalo, potreban je zadnji aspekt, a to je trening i edukacija. Kako i sam naziv kaže, potrebno je poboljšati edukaciju uz navedenu temu, poželjno je učenje te trening za sposobnosti i zanimanja koja su tražena, razvijanje strategije za daljnje poboljšanje vlastitih sposobnosti, povećanje profesionalizma u djelatnostima, promoviranje kulture poduzetništva te

inovacija, pružanje mogućnosti zapošljavanja svima, borba protiv nezaposlenosti, otvaranje novih radnih mjesta, težnja za dugoročnim rastom i dr. (Methods and Actions to Achieve Urban Regeneration)

3. Primjeri dobre prakse

Brojni gradovi u Europi su uspješno proveli regeneraciju te upravo iz toga razloga postaju uzor drugim gradovima koji su na putu ka njoj. Europska komisija je izdala dokument koji je obuhvaćao sve oblike urbanog razvoja u 50 odabranih gradova širom Europske unije i to u razdoblju od 2007. do 2013. godine te su dalje u tekstu prikazana dva takva primjera.

	Smart Growth	Sustainable Growth	Inclusive Growth	Integrated approaches	Housing for marginalised groups	Financial Engineering	Participation	Cooperation and Networking
AT	Wien							
BE		Brussels	Kortrijk		Gent			
BU			Pazardzhik					
CY				Nicosia				
CZ			Šumperk		Brno			
DK		Frederikshavn						
DE		Leipzig	Bremen	Duisburg			Berlin	
IE			Limerick					
EE	Tallinn					Tartu		
EL								Halandri
ES			Terrassa	Málaga				
FI		Lahti	Tampere					
FR	Toulouse	Chambéry		Saint-Nazaire				
				Ourcq				
IT				Firenze			Barletta	
LT	Vilnius				Skuodas			
LU		Esch-Belval						
LV				Riga				
HU	Pécs			Kazincbarcika	Budapest			
MT								Paola
NL	Eindhoven	Rotterdam						
PL	Gdynia					Poznań	Wrocław	
PT							Porto	Lisboa
RO							Alba Iulia	
SE	Stockholm							
SI								Ljubljana
SK								Bratislava
UK					Petersfield	London	Derry	
						Sheffield		

Slika 3. Prikaz odabranih gradova

(preuzeto sa:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/50_projects/urban_dev_erd_f50.pdf)

3.1. Málaga

Projekt pod nazivom „Iniciativa Urbana Arrabales – Carreterías“ od 2007. godine do 2013. godine provodio se u regiji Andalucía tj. gradu Málaga u Španjolskoj. Jedan od prioriteta ovog projekta bio je održivi lokalni i urbani rast. Sam projekt se provodio uz potporu Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) koji je u ovom projektu sudjelovao sa 10.044.432 € te je sam grad imao budžet od još dodatnih 4.304.757 €. Ukupni budžet za ovaj projekt iznosio je 14.400.000 €. Ono što je projekt htio još postići je poboljšati sliku grada, njegov povijesni značaj te staviti dodatni naglasak na njega kao mediteranski grad, osim toga, naglasiti javna mjesta kao urbana veza između ljudi, ponovno promisliti o samoj strukturi grada uz istovremeno renoviranje propalih dijelova i mjesta koja su od povijesnog značaja, vratiti stari sjaj povijesnom centru grada, povećati privlačnost povijesne jezgre te poboljšati kvalitetu života svojim građanima kroz različite metode i alate kako bi se osigurala regeneracija. Neki od brojnih rezultata uspješne regeneracije grada su: 70 novih subvencija malim poslovanjima, 20 novih mikro poduzeća su se smjestili u poduzetnički inkubator, 150 ljudi u sklopu prijašnje navedene edukacije i treninga je prošlo upravo trening o otvaranju vlastitih poslovanja, 60 ženskih osoba je završilo edukaciju o primarno muškim poslovima, 300 nezaposlenih prošlo je kroz aktivnosti strukovne izobrazbe itd. (Iniciativa URBANA Malaga)

Slika 4. Zamišljena obnova

(preuzeto sa: http://www.programaseuropeos-malaga.com/subidas/archivos/arc_2081.pdf)

Slika 5. Ulica u središtu grada, prije i poslije

(preuzeto sa: https://www.aeidl.eu/images/stories/50bestpractices/es_malaga_case-study.pdf)

Slika 6. Plaza del Pericó, prije i poslije

(preuzeto sa: https://www.aeidl.eu/images/stories/50bestpractices/es_malaga_case-study.pdf)

3.2 Budimpešta

Sljedeći primjer dolazi iz susjedne zemlje, Mađarske točnije Budimpešte. Projekt pod nazivom „Magdolna Quarter Initiative“ bio je podijeljen u dvije faze, dakle prva faza u razdoblju od 2005. godine do 2008. godine te druga faza u razdoblju od 2008. godine do 2011. godine. Još jedan projekt koji je proveden uz pomoć Europskog fonda za regionalni razvoj gdje je on sudjelovao sa 5,8 milijuna €, Europski socijalni fond (ESF) sa 0.64 milijuna €, država sa 0.345 milijuna € te privatno financiranje je donijelo još 0.538 milijuna € što čini ukupni budžet projekta 7.3 milijuna eura. Glavni problemi područja su visoka nezaposlenost, niska razina znanja, loše stanje kuća te uvjeti života, visok kriminalitet što uključuje i promet drogama i sl.

U prvoj fazi promjene na koje se nastojalo utjecati su obnove zgrada uz istovremenu pomoć njihovih stanara, program prevencije kriminala, program zapošljavanja, smanjivanja nezaposlenosti te poduzetnički program, programi daljnjeg razvitka zajednice, obnova lokalnog trga uz pomoć zajednice itd. Druga faza projekta je samo slijedila prvu te ju dodatno proširila. U drugoj fazi, glavni ciljevi su bili poboljšanje općenito uvjeta života na području, daljnje uključivanje građana u projekte, ojačati koheziju između ljudi tog područja, zaustaviti socijalnu degradaciju, obnova škola kako bi bile što više energetski učinkovite, program sigurnosti koji se provodi uvođenjem nadzornih kamera i sl. Samo neki od brojnih rezultata koji su postignuti u prvoj fazi su: djelomična obnova 4 zgrade na tom području, osnivanje udruženja stanara na obnovljenom području, izgradnja nekog oblika društvenog centra te obnavljanje lokalnog parka uz pomoć stanara. U drugoj fazi također postoje brojni uspješni rezultati, a od njih valja istaknuti: obnova 16 stambenih blokova, od toga su 2 potpuno obnovljena, 10 djelomično te je izvršena obnova fasade na njih 4, a to je iz razloga što su oni već djelomično obnovljeni u prvoj provedenoj fazi prethodnih godina, otvorena su dva nova parka za djecu te u istoj sferi, ulice po kojima ljudi hodaju su postale zelenije, uvedena je socijalna pomoć za 11 obitelji sa malom djecom, uvedena je pomoć ovisnicima o drogi, škole su dobile novu teretanu te svlačionice, 93 osobe trenirane su u programu borbe protiv nezaposlenosti za različita radna mjesta, proveden je program zapošljavanja za beskućnike kojih je bilo 22, uvedene su nadzorne kamere u 16 stambenih blokova kako bi se utjecalo na povećanje sigurnosti, osmišljen je program patrole susjedstva itd. Ovaj projekt pokazao se kao jedan od najbolje provedenih i najuspješnijih jer je omjer zacrtanih ciljeva te željenih stanja i provedenoga vrlo visok. (Magdolna Quarter Programme)

Slika 7. Primjer obnove, prije i poslije

(preuzeto sa: https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/projects/best-practices/hungary/2670/download)

Slika 8. Obnova ulice Danko, prije i poslije

(preuzeto sa: https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/projects/best-practices/hungary/2670/download)

Slika 9. Obnova ulice Luzja, prije i poslije

(preuzeto sa: https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/projects/best-practices/hungary/2670/download)

Slika 10. Primjer obnove zgrada, prije i poslije

(preuzeto sa: <http://alfoldigyorgy.hu/projects/magdolna-quarter-program-magdolna-negyed-program-budapest-2005-2015/>)

Osim iznad navedenih projekata, na području Europe i Europske unije provodili su se i brojni drugi. U sklopu brownfield regeneracije na Baltiku izdvojit će se dva projekta, jedan manji te jedan veći. (Baltic Urban Lab)

3.3. Riga

Prvi manji projekt kojim se nastojala promovirati kultura i povijest provodio se pod nazivom „Wooden Riga“. Vrijeme u kojem se provodio bilo je od travnja 2010. godine do siječnja 2013. godine. ERDF je financirao 65% projekta dok je grad Riga pridonijela ostalih 35% te je ukupni budžet za ovaj projekt iznosio 677.751,53 eura. Cilj samog projekta je bila obnova jedne tvornice čija je zgrada bila izrađena od drveta kako bi se sačuvao kulturni i povijesni značaj te zgrade i kako bi se ona mogla uvrstiti kao jedna od unikatnih turističkih atrakcija. Cijelo to područje sastoji se od 23 drvene zgrade koje se nalaze u lošem stanju, bilo da su žrtve požara ili jednostavno propale tokom vremena te u zadnje vrijeme predstavljaju opasnost za prolaznike i turiste. Osim obnove samih zgrada, nastojalo se utjecati i na neke druge elemente kao što su postavljanje sigurnosnih kamera, postavljanje znakova te putokaza koji upućuju na navedeno područje te revitalizacija dva već postojeća parka u blizini. (Baltic Urban Lab, Riga)

Slika 11. Obnova drvene zgrade, prije i poslije

(preuzeto sa: <https://www.balticurbanlab.eu/goodpractices/wooden-riga-promoting-cultural-and-historical-heritage-gr%C4%ABzi%C5%86kalns>)

3.4. Tampere

Projekt većih razmjera odvija se na području pod nazivom Hiedanranta u gradu Tampere u Finskoj. Započet je 2014 godine te je predviđeno vrijeme završetka 2024. godina te je financiran od strane Europske unije i njenog programa „Horizon 2020“. U tom vremenskom razdoblju radilo se i radit će se na poboljšanju okruga te na njegovoj transformaciji iz sadašnjeg stanja ka pametnom i održivom okrugu. On je mjesto koje je stvoreno upravo za svoje građane, sva poslovanja i zajednice koje nastoji razviti zanimljivu, raznoliku te održivu urbanu kulturu i upravo on bi on trebao biti mjesto za ljude, događaje i sve aktivnosti. Ciljevi koji su postavljeni unutar ovog programa su: razvijanje domova za 25 000 stanovnika te još 10 000 novih radnih mjesta, učiniti Hiedanrantu privlačnim mjestom za život, posao te za provođenje slobodnog vremena, uvođenje sustava tramvajskog prijevoza unutar grada Tampere, vratiti aktivnosti i poslovanja u već postojeću industrijsku zonu te osigurati okruženje u kojem je moguć razvoj za daljnji urbani napredak, učinkovitost resursa te uspješnu ekonomiju. Generalni plan je bio zacrtan za 2018. godinu, prvi plan što se tiče određivanja zona za 2019. godinu, početak izgradnje infrastrukture u 2020. i 2021. godine te izgradanja potrebne konstrukcije za tramvaj treba započeti 2024. godine. Ono što je do sad uspješno provedeno je da je plan za okrug odobren i nešto prije vremena, točnije u prosincu 2017. godine gdje je potvrđeno da će novi centar biti izgrađen uz stare tvornice. Što se tiče tramvaja i potrebne infrastrukture, gradnja je podijeljena u dvije faze te je potvrđeno da će prolaziti upravo pokraj tih tvornica iz razloga što je to staro industrijsko područje privlačno u pogledu kulture, poslovanja te drugih usluga. Od ostalog, mreža zelenih površina te parkova i prilaza nekom od oblika vode neće biti nikada

udaljena više od 5 minuta hoda na toj šetnici. Broj posjetitelja u tim godinama, kako je porastao imidž grada rastao je za otprilike 4000 posjetitelja više na godinu. (Baltic Urban Lab, Tampere)

Slika 12. Jedna od vizija budućeg grada

(preuzeto sa: <https://www.tampere.fi/en/housing-and-environment/city-planning/development-programs/hiedanranta.html>)

Napuštajući sferu brownfield projekata dolazi se do jednog drugog oblika projekta, a to je oblik projekta u koji su uključeni sami građani te je izdvojen jedan oblik takvog primjera.

3.5. Alby, Botkyrka

Program proveden u razdoblju od 2014. godine do 2016. godine sa ukupnim budžetom od cca. 500 000 eura koji su prikupljeni uz pomoć same općine u kojoj se grad nalazi, udruženja stanara, švedske konfederacije sporta te teniske organizacije grada Stockholma. Osnovna smisao ovog projekta bila je smanjenje razlike između spolova u samome gradu te su glavni izvođači bile ženske osobe različitih godina točnije u rasponu od 13 do 40 godina. Sami projekt koji se provodio je bila izgradnja parka te su one imale značajan utjecaj na dizajn i izgled parka. Osim toga, uspjele su razviti mjesto koje je „živo“ i sigurno te na kojem se svi mogu slobodno baviti sportom te je park danas mjesto različitih fizičkih aktivnosti, kreativnosti i mjesto dijeljenja različitih iskustava. Neke od aktivnosti s kojima se ljudi u parku mogu zabaviti su: vožnja biciklom, trčanje, košarka, tenis, trening na otvorenom u smislu vanjske teretane, vanjsko kino, prostor za bavljenje umjetnosti, prostor sa umjetnom travom za nogomet, atletika, stolni tenis, igralište za malu djecu i brojne druge aktivnosti te mogućnosti. (Baltic Urban Lab, Alby)

Slika 13. Park i njegove aktivnosti

(preuzeto sa: <https://www.balticurbanlab.eu/goodpractices/alby-folkh%C3%A4lsopark-alby-public-health-park>)

4. Europska urbana agenda

Urbana agenda za EU je inicijativa Europske unije koja je pokrenuta 2016. godine donošenjem Amsterdamskog pakta. Ona se ogleda kao metoda kooperacije između zemalja članica, gradova, Europske komisije te svih ulagača kako bi se stimulirao rast, inovacije te ugodan život u europskim gradovima te kako bi se identificirali i uspješno svladali svi socijalni izazovi (Urban Agenda for the EU). Unutar nje se donose različiti akcijski planovi s kojima se predlažu konkretna rješenja te se daju različite preporuke u skladu sa potrebama gradova. Osim toga, nastoje se zajedničkim snagama donijeti bolji zakoni, otvoriti nove puteve ka različitim oblicima sufinanciranja u svrhu poboljšanja stanja te dijeliti znanja te moguća rješenja za postojeće probleme u gradovima kako bi se na zajednički način pokušali otkloniti.

3 stupa na kojima se sve navedeno zasniva su:

- a) bolja regulativa – učinkovitija i dosljednija provedba postojećih politika, propisa te instrumenata uz minimalne troškove te drugih administrativnih opterećenja

- b) bolje financiranje – poboljšanje kvalitete izvora financiranja te olakšavanje pristupa tim izvorima gradovima koji se zainteresirani
- c) bolje znanje – stvaranje baze znanja o urbanoj politici i promicanju razmjene pozitivnih praksi

Osnovne teme za koje su se prioritetno opredijelili su:

1. kvaliteta zraka – kako je zrak jedan od ključnih faktora prilikom određivanja kvalitete života u određenom gradu, Europska komisija je predložila paket mjera pod nazivom „Clean Air Policy Package“ kojim bi se nastojalo sačuvati zdravlje ljudi tako što bi utjecala na smanjenje izvora zagađenja kao što su automobili, tvornice te štetni oblici poljoprivrednih aktivnosti sve do 2030. godine.
2. kružna ekonomija – paket mjera od strane EU koji se sastoji od plana i programa akcije te mjera koje će se koristiti u svrhu kontrole za vrijeme trajanja cijelog programa, od proizvodnje do potrošnje do upravljanja otpadom te tržišta sirovina. Gradovi, zemlje EU i Europska komisija traže inovativna rješenja kako bi se stimuliralo ponovno korištenje predmeta i/ili nekog proizvoda, obnova istoga u slučaju da se to može izvesti ili pak popravak te reciklaža postojećeg materijala i proizvoda.
3. klimatske prilagodbe – kako bi se svi pripremili na efekte koje donose klimatske promjene te kako bi se minimizirale moguće štete, klimatske prilagodbe su potrebe na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj, EU te internacionalnoj razini. Glavna primjena ovoga se pronalazi u smanjivanju razine stakleničkih plinova te upoznavanju građana na opasnosti klimatskih promjena.
4. digitalna tranzicija – strategija pod nazivom „Digital Single Market“ je strategija koja se dijeli na tri dijela, a to su: bolja online dostupnost proizvodima i uslugama, digitalne mreže kao okruženje u kojem mogu napredovati te digitalni pristup kao put rasta. Putem ovoga Europska komisija u suradnji sa gradovima i državama nastoji poboljšati javne službe i njihove usluge te olakšati razmjenu znanja.
5. energetska tranzicija – do kraja 2020. godine, EU je planirala smanjiti emisiju stakleničkih plinova za najmanje 20%, povećati udio obnovljive energije za najmanje 20% trenutne potrošnje te postići uštedu energije od 20% ili više, osim navedenog, sve zemlje Europske unije moraju imati 10% udjela obnovljive energije u javnom prijevozu. Sve ovo bi pridonijelo dugoročnoj promjeni strukture korištenja energije te predstavljati tranziciju ka obnovljivim izvorima energije i energetske učinkovitosti.

6. stanovanje – osnovica ovog segmenta čini potreba za prihvatljivim te održivim stanovanjem te sve zemlje Europske unije i njezini gradovi, zajedno sa Europskom komisijom i svim ulagačima rade zajedno kako bi se napravilo ili obnovilo što više kuća za kvalitetan život građana, osim toga, nastoji se poboljšati državna pomoć prilikom izgradnje kuće, drugih oblika financiranja i plaćanja, uvođenje nekih osnovnih pravila prilikom izgradnje te upotreba daljnjeg znanja.
7. inkluzija izbjeglica te migranata – uspješna integracija migranata je ključna kako bi se dovelo do kohezije i prosperiteta unutar zajednica Europske unije. EU podržava lokalne i nacionalne vlasti uz istovremeno davanje uputa, koordinacijom te razmjenom znanja i financijskih izvora na navedenu temu.
8. inovativna i odgovorna javna nabava – skup strategija kojima se iz početka oblikuje pogled na kupnju, profesionalizaciju javnih naručitelja, smanjene birokracije, te kapitalizaciju temeljem digitalne revolucije. Svime time javna administracija može biti još više učinkovita, djelotvorna i sve više orijentirana na građane i druga poslovanja. Same politike ove strategije su usmjeren na stvaranje inovativne, zelene i socijalno uključene ekonomije.
9. poslovi te vještine u lokalnoj ekonomiji – već dugi niz godina se u Europskoj uniji, ali ne i u njoj samoj, već svagdje drugdje stavljao naglasak na mjere koje se tiču povećanja radnih mjesta te znanja, zapošljavanja mladih te na cjeloživotno učenje. Sa ovim paketom mjera Europska komisija se nastojala okrenuti svim ekonomskim performansama te razvitku poslovanja na lokalnoj razini.
10. održivi način korištenja zemlje – nastojanja Europske unije da do kraja 2020. godine na globalnoj razini smanji gubitak bioraznolikosti te uloge ekosistema. Na taj način se želi postaviti EU kao lidera u „inovaciji sa prirodom“ u pogledu održivosti i čvrstoće. Osim toga, ovom strategijom se nastoji ostvariti pametna, inkluzivna te održiva ekonomija koja podržava promjenu ekonomije na oblik održive ekonomije koja se koristi sa što manje resursa te zelenom ekonomijom i „zelenom infrastrukturom“.
11. urbana mobilnost – suradnja EU sa gradovima i regijama prilikom razvitka održive urbane politike mobilnosti uključujući javni transport te njihovu povezanost kroz određenu zemlju. Također nastoji poboljšati kvalitetu života u gradovima kroz promociju različitih alternativnih oblika transporta u smislu pješaćenja ili vožnje bicikl.
12. siromaštvo – orijentacija EU, zemalja, gradova te Europske komisije na inkluziju siromašnih te na regeneraciju siromašnih četvrti. (Priority themes)

Imajući na umu i budućnost, Europska komisija je pripremila i plan za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Pa tako, ulaganja Europske unije se mogu podijeliti na 5 glavnih ciljeva:

- Ulaganje u regionalni razvoj – ulaganje sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda
- Pametnija Europa – inovacije, digitalizacija, gospodarska preobrazba te potpora malim i srednjim poduzećima
- Zelenija Europa – ulaganje u energetska tranziciju, obnovljive izvore energije i borba protiv klimatskih promjena
- Povezanija Europa – unapređivanje prometnih i digitalnih mreža
- Socijalna Europa – provođenje socijalnih prava i podupiranje zapošljavanja, obrazovanja, socijalne uključenosti, stjecanja vještina i jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi
- Europa bliža građanima – podupiranje daljnjeg urbanog razvoja u EU (Nova kohezijska politika)

Da bi sve to bilo uopće moguće, mora postojati izvor novca. Pa tako postoje različiti mogući načini financiranja, a neki od njih su već i spomenuti. Razlikuju se Europski strukturni i investicijski fondovi koji ima 5 glavnih interesa, a neki od njih su već i prije spomenuti: istraživanje i inovacije, digitalne tehnologije, potpora nisko ugljičnom gospodarstvu, održivo upravljanje prirodnim resursima te mala poduzeća. Raspolaze sa cca 351,8 milijardi eura, a obuhvaća još i Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) i Kohezijski fond (CF, razvoj i strukturna prilagodba regionalnih gospodarstava, gospodarske promjene, pojačanu konkurentnost te teritorijalnu suradnju), Europski socijalni fond (ESF, zapošljavanje, socijalna uključenost te obrazovanje), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (ERDF, konkurentnost poljoprivrede, održivo upravljanje prirodnim resursima te teritorijalni razvoj ruralnih zajednica) i naposljetku Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (ERDF, održivo ribarstvo i obalnu zajednicu).

Europski fond za strateška ulaganja, cilj mu prevladavanje postojećih manjaka sredstava za investicije mobiliziranjem privatnih izvora financiranja za strateške investicije, raspolaze sa cca. 21 milijardi eura.

Inovativne mjere za gradove, zanimljiv oblik financiranja iz razloga što pruža resurse za testiranje novih neisprobanih rješenja za suočavanje s izazovima urbanog života, od 2015. godine do 2020. godine raspolaze sa 371 milijun eura.

URBACT, program putem kojeg se promiče održivi urbani razvoj i suradnja gradova u razvoju rješenja za suočavanje sa izazovima u gradovima. URBACT III je razvijen za razdoblje od 2014. do 2020. godine te raspolaže sa 96,3 milijuna eura. URBACT III je „program međuregionalne suradnje koji se financira sredstvima EFRR unutar cilja Europske teritorijalne suradnje. Cilj programa je razmjena znanja i izgradnja kapaciteta europskih gradova (i općina) koji izgrađuju ili provode integrirane strategije i akcijske planove održivog urbanog razvoja“.

(urbact.eu)

Obzor 2020. je najveći program Europske unije za istraživanje i inovacije te raspolaže sa 80 milijardi eura. Projekti provedeni unutar ovog programa dijele se u različite skupine kao što su znanost, socijalne promjene (zdravlje, demografija, dobrobit čovjeka, hrana, upravljanje vodama, sigurna, čista i učinkovita energija, okoliš, klimatske promjene, resursi...), industrijsko vodstvo (industrijske tehnologije, napredno računalstvo, Internet budućnosti, robotika, mikro i nano elektronika...) i dr.

LIFE, instrument EU kojim se ponajviše podupiru projekti djelovanja u području okoliša, očuvanja prirode i klimatske politike. Obuhvaćaju se već svi prije spomenuti problemi kao što su buka, kvaliteta zraka, energija i otpad. U razdoblju od 2014. do 2020. godine raspolagao je sa 1,1 milijardom eura za aktivnosti vezane uz okoliš te dodatnih 0,36 milijardi eura za sve aktivnosti vezane uz klimatske promjene.

5. Zaključak

Područje istraživanja s kojim se ovaj rad bavio bila je primarno urbana regeneracija te njezine aktivnosti i rezultati koje donosi. Problemi s kojima se susreću gradovi današnjice su brojni, no neki od njih su siromaštvo, napuštene i/ili oštećene zgrade koje traže obnovu, briga za okoliš i drugi te se iz toga provodi nužno potrebna regeneracija. Ona se ogleda kao niz aktivnosti koje se provode u svrhu obnove gradova ili dijelova grada kroz različite oblike financiranja uz istovremeno utjecanje na društveni, ekonomski, socijalni te kulturni aspekt. Osim regeneracije, vrlo blisko uz nju stoje i transformacija, obnova, revitalizacija te rekonstrukcija. Da bi se urbana regeneracija provela uspješno potrebne su dobre strategije, pa je tako Prof. Lehmann iznio nekoliko svojih predložaka koje se vrlo blisko poklapaju i sa strategijama koje se provode unutar same Europske unije. Ostavši i dalje u sferi EU, navedene strategije su se primarno provodile za 12 ključnih područja koja su trebala ponajviše promjene, samo neke od njih su već prije spomenuto siromaštvo, klimatske promjene, orijentacija na stanovanje, problem migracija itd. Sve to zajedno se pronalazi pod jednim zajedničkim nazivom, a to je Europska urbana agenda koja kroz različite fondove i oblike financiranja nastoji postići prijeko potrebne promjene unutar gradova Europske unije. Osim što se bavila time u prošlosti, već sada postoji i pogled ka budućnosti jer je izrađen plan rada i za razdoblje od 2021. godine do 2027. gdje će se baviti sličnim područjima i problemima, dakle povezanost građana i gradova, ekologija, socijalni aspekti svega, napredak u pogledu inovacije i razvijanja pametnih gradova te sva ostala potrebna ulaganja u različite dijelove.

Literatura

Baltic Urban Lab, Wooden Riga. Raspoloživo na: <https://www.balticurbanlab.eu/goodpractices/wooden-riga-promoting-cultural-and-historical-heritage-gr%C4%ABzi%C5%86kalns> [pristupljeno: 11.08.2020.]

Baltic Urban Lab, Hiedanranta. Raspoloživo na: <https://www.balticurbanlab.eu/goodpractices/hiedanranta-smart-and-sustainable-city-district-future-tampere> [pristupljeno: 12.08.2020.]

Baltic Urban Lab, Alby. Raspoloživo na: <https://www.balticurbanlab.eu/goodpractices/alby-folkh%C3%A4lsopark-alby-public-health-park> [pristupljeno: 12.08.2020.]

Baltic Urban Lab. Raspoloživo na: https://www.balticurbanlab.eu/good_practice [pristupljeno: 11.08.2020.]

Boban, D., Investicije u Hrvatskoj (2017). Raspoloživo na: <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:1951/preview> [pristupljeno: 10.08.2020.]

Brownfield investicija. Raspoloživo na: <http://bolje.hr/rijec/brownfield-investicija-gt-ulaganje-u-postojece-kapacitete/78/> [pristupljeno: 10.08.2020.]

Čaldarović, O., Još jednom o urbanoj obnovi (2010). Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/file/256705> [pristupljeno: 03.08.2020.]

Good practice in Urban development - Malaga. Raspoloživo na: https://www.aeidl.eu/images/stories/50bestpractices/es_malaga_analytical-fiche.pdf [pristupljeno: 10.08.2020.]

Good practice in Urban development – Budimpešta. Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/projects/best-practices/hungary/2670/download [pristupljeno: 11.08.2020.]

Integrated urban development supported by EU Funds (2014). Raspoloživo na: <https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/Vijesti/4%20-%20Examples%20of%20integrated%20urban%20development.pdf> [pristupljeno: 10.08.2020.]

Jukić, T.; Mrđa, A.; Perkov, K. (2020). Urbana obnova – Urbana rehabilitacija Donjega grada, Gornjega grada i Kaptola/ Povijesne urbane cjeline Grada Zagreba. Raspoloživo na: <https://www.arhitekt.hr/files/file/URBANA-OBNOVA.pdf> [pristupljeno: 27.07.2020.]

Keresztely, K. (2016). Urban renewal as a challenge for European Urban Development in the 21st century. Raspoloživo na: http://www.citego.org/bdf_fiche-document-532_en.html [pristupljeno: 31.07.2020.]

Lamza-Maronić, M.; Glavaš, J.; Mavrin, I., Urbani management – Izazovi, upravljački trendovi i regeneracijske prakse za gradove. Raspoloživo na: <http://www.efos.unios.hr/urbana-ekonomija/wp-content/uploads/sites/238/2020/05/Urbani-management-2-1.pdf> [pristupljeno: 27.07.2020.]

Lehmann, S. The Strategies for an Urban Regeneration. Raspoloživo na: <http://www.city-futures.org.uk/pdf/UrbanManifesto.pdf> [pristupljeno: 06.08.2020.]

Magdolna Quarter Program 2008-2010. Raspoloživo na: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/conferences/roma2011/doc/conclusions/23052011_alfoldi.pdf [pristupljeno: 11.08.2020.]

Magdolna Quarter Programme: Pioneering for Social Urban Rehabilitation <https://www.eukn.eu/news/detail/the-magdolna-quarter-programme-pioneering-for-social-urban-rehabilitation/> [pristupljeno: 11.08.2020.]

Nova kohezijska politika. Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/ [pristupljeno: 13.08.2020.]

Priority themes of Urban Agenda for the EU. Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/urban-agenda-eu_en#better-regulation [pristupljeno: 13.08.2020.]

Rogić, I., Bagić, D.; Požar, M.; Vedriš, M. (2008). Urbani izazovi. Infrastruktura kao razvojni izazov u većim hrvatskim gradovima. Zagreb: Siemens d.d. Raspoloživo na: <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/251/> [pristupljeno: 04.08.2020.]

Strategije urbane regeneracije (2016). Raspoloživo na: https://mgipu.gov.hr/UserDocsImages/Zavod/Publikacije/SUR_zbornik_e-knjiga.pdf [pristupljeno: 04.08.2020.]

Svirčić Gotovac; Zlatar (2008). Utjecaj društvenih aktera na procese gentrifikacije i pauperizacije: primjer Zagreba. Raspoloživo na: https://bib.irb.hr/datoteka/446610.Disertacija_pdf_verzija.pdf [pristupljeno: 04.08.2020.]

URBACT III. Raspoloživo na : <https://urbact.eu/urbact-hrvatska> [pristupljeno: 13.08.2020.]

Urban Regeneration – Methods and Actions to Achieve Urban Regeneration. Raspoloživo na: https://www.reading.ac.uk/PeBBu/state_of_art/actions.htm#ECONOMIC [pristupljeno: 08.08.2020.]

What is the Urban Agenda for the EU? Raspoloživo na: <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda-eu/what-urban-agenda-eu> [pristupljeno: 13.08.2020.]

Zakon o prostornom uređenju (2020). Raspoloživo na: <https://www.zakon.hr/z/689/Zakon-o-prostornom-ure%C4%91enju> [pristupljeno: 03.08.2020.]

Popis slika

Slika 1. Pojmovnik	3
Slika 2. Bitna obilježja te odrednice.....	4
Slika 3. Prikaz odabranih gradova.....	12
Slika 4. Zamišljena obnova	13
Slika 5. Ulica u središtu grada, prije i poslije.....	14
Slika 6. Plaza del Pericó, prije i poslije	14
Slika 7. Primjer obnove, prije i poslije	15
Slika 8. Obnova ulice Danko, prije i poslije.....	16
Slika 9. Obnova ulice Luzja, prije i poslije	16
Slika 10. Primjer obnove zgrada, prije i poslije	17
Slika 11. Obnova drvene zgrade, prije i poslije.....	18
Slika 12. Jedna od vizija budućeg grada	19
Slika 13. Park i njegove aktivnosti	20